

Kuzmányi István

FATIMA

Zarándokútikönyv

Ujéber
kiadványok

*„Hatalmasokat levetett a trónról,
és kicsinyeket felemelt.”
(Lk 1,52)*

PORTUGÁLIA TÖRTÉNETE

A régiek úgy tartották, a múlt megismerése segít, hogy helyesen tudjunk tájékozódni a jelenben. Ahhoz, hogy megértsük és képesek legyünk megélni Fatima titkát, meg kell ismernünk a portugálokat, különösen a történelmüket. Ezért – a kötet adta lehetőségek keretei között – igyekszünk egy rövid, de minden lényeges korszakot érintő áttekintést adni az ország történetéről, természetesen a teljesség igénye nélkül.

A mai Portugália területe az őskortól lakott, de ameddig most visszanyúlunk, az a római kor. A rómaiak i. e. 19-ig meghódították az egész Ibériai-félszigetet, és a mai Portugália területe, valamint egy, a mai Spanyolországhoz tartozó kisebb rész Lusitania provincia néven a Római Birodalom része lett. Nevét az akkor itt élő indoerópai törzsről kapta. Ettől a kortól kezdve mind a mai napig a portugálokat luzitánoknak is szokás nevezni. A kifejezés elterjedése részben Luís de Camões portugál költőnek köszönhető, aki 1572-ben megírta a portugálok nemzeti eposzát, amelynek *A Lusiadák* címet adta. A római korra, körülbelül a 4. századra tehető Portugáliában a kereszténység felvétele. Ennek az ősiségnek a jele, hogy a liszaboni püspök pátriárkai címet visel. A népvándorlás korában hosszabb időre a vizigótok hajtották uralmuk alá a vidéket (585).

A 8. század elején a berber Tarif ibn Malik vezetésével az arabok foglalták el a területet, és Toledóból, majd pedig Córdo-

◀ A Duero folyó partján fekvő Porto adta az ország nevét

FATIMA ÉS A JELENÉSEK TÖRTÉNETE

FATIMA EGYKOR ÉS MA

A jelenések idején a maihoz képest még egészen más arcot mutatott Fatima (portugál helyesírás szerint: Fátima). Akkoriban egy kis szegény, rejtekben élő, a legtöbb térképen jelöletlen, egyutcás falucska volt, amelynek központjában templom állt. A településhez amolyan tanyavidékként kapcsolódott Aljustrel és Valinhos. A környék közigazgatási központja Vila Nova de Ourém, a járási központ Santarém volt. Ma már mindenki ismeri Cova da Iria (Szent Irén völgye) nevét, amely a plébániatemplomtól két-három kilométerre feküdt. A három látnok gyermek közül a legidősebb, Lúcia de Jesus dos Santos családjának itt volt földje. A jelenések idején ezen a vidéken még egyetlen épület sem állt.

A falucskát akkoriban csupán néhány százan lakták. Az itt élők többsége egyszerű paraszti sorban élő ember volt. A legtöbben gabonát és kukoricát termesztettek a nehezen megművelhető, sziklás földeken, vagy gyümölcsfákat ültettek, gazdagon termő füge-, barack-, alma- és körtefákat. Kis mennyiségben szőlőt is termeltek. A ma látható olajfák és eukaliptuszfák akkoriban még nem borították be a területet.

A legtöbb épület kicsi, egyszerű, cserépzindelyes fedelű ház volt, amelyeket nagy családok laktak. A módosabb családoknak birka- vagy kecskenyájai is voltak, ezeket a környéken legeltették. Az állatok tejéből ízletes tejtermékek készültek, húsup adta az ünnepi étkezések alapját. A legeltetés a legkisebb gyermekek feladata volt: amint betöltötték hatodik-hetedik életévüket – ez általában egybeesett az elsőáldozásukkal –, már alkalmasnak

A LÁTNOKOK – A HÁROM PÁSZTORGYERMEK

SZENT MARTO FERENC ÉS SZENT MARTO JÁCINTA

Ferenc (Francisco Marto) 1908. június 11-én, Jácinta (Jacinta Marto) 1910. március 11-én született a fatimai Aljustrelben. A legkisebbek voltak egyszerű sorban élő paraszt szüleik, Manuel és Olimpia Marto hét gyermeke közül. Unokatestvérével, Lúciával (Lúcia dos Santos) a család nyáját őrizték a Fatimához közeli völgyben, Cova da Iriában, amikor 1917-ben májustól októberig hat alkalommal megjelent nekik a Szűzanya.

Ferenc, Jácinta és Lúcia olyanok voltak, mint minden portugál falusi gyerek abban az időben: írni-olvasni nem tudtak, de gazdag szájhagyományban élő kultúra vette körül őket; miközben a nyáját őrizték, játszottak, táncoltak, énekeltek, saját visszhangjukat hallgatva kiáltoztak. Jácinta gyönyörködött a virágokban, füzéreket készített belőlük unokatestvérének, Lúciának, akit rajongásig szeretett. Örömet lelte az állatokban is, nevet adott a bányásoknak. A három boldog pásztorgyermek a teremtett világ és a természet csodálatában élt. A napot „Miasszonyunk lámpásának” nevezték, a csillagokat pedig az „angyalok lámpáscskáinak”. Sötétedéskor újra meg újra megpróbálták megszámolni őket. Naponta elmondták ebéd

◀ A pásztorgyermek a Marto család házában
(Lúcia, Ferenc és Jácinta)

A JELENÉSEK HELYSZÍNEI

AZ ARNEIRO-KÚT (ALJUSTREL)

Fatima Aljustrel városrészében található a kút a Dos Santos család, azaz Lúciáék házának hátsó udvari részén, ahol egy paratölgy alatt 1916 nyarán második alkalommal jelent meg a gyermekeknek az angyal. Nem fúrt kút ez, hanem kőmedence, amelyben az esővizet gyűjtötték össze. Az angyalt és a kis pásztorokat ábrázoló ott látható alkotás Maria Irene Vilar portugál szobrászművész munkája.

Aljustrel településrész két-három kilométerre van a Cova da Iriától (attól függően, hogy gyalog vagy gépjárművel közelítjük-e meg). Ha gyalogosan érkezünk, akkor a város déli körforgalmától induló Pásztorok útján (Caminho dos Pastorinhos), azaz a Magyar Kálvária (Calvário Húngaro) mentén közelíthetjük meg egy kényelmes, félórás sétával. (Valinhos elérve, a VIII. stáció után balra egyenesen kell továbbhaladni, a helyszínen tábla jelzi az irányt.) A település „központjától” tíz méterre található a Dos Santos család háza.

A CABEÇÓI ANGYALI JELENÉS HELYE

A Béke Angyala (Anjo da Paz) 1916-ban ezen a helyen, a cabeçói barlangnál (Loca do Cabeço) jelent meg először és harmadik alkalommal a gyermek látnokoknak. A jelenés helyszínén lát-

◀ Szent Irén völgyét (Cova da Iria) minden este imádkozók sokasága tölti meg

FATIMAI HELYSZÍNEK

Szent Irén völgyében találjuk a Jelenések kápolnáját, a Rózsafűzér Királynője-bazilikát, a Szentháromság-bazilikát, a kegyhely múzeumának is helyet adó kegyhely-igazgatóság épületeit, a kegyszobrot és a jelenésekhez köthető emlékhelyeket, amelyeket az alábbiakban részletesen bemutatunk.

A JELENÉSEK KÁPOLNÁJA

A helyszínre érve azt láthatjuk, hogy a Jelenések kápolnája (Capelinha das Aparições) két részből áll, mint Assisiben az Angyalos Boldogasszony-bazilika és benne a Porciuncula kápolna, csak itt kisebb léptékű és pár száz évvel később emelt épületről van szó. A nagyobb kápolna elöl nyitott, két oldaló üvegfala mozgatható. Csarnokszerű tér, közepén található a misézőhely, amely a kegyszobor és a régi kis kápolna előterében foglal helyet.

Az egész azt a benyomást kelti, hogy az ember hazaérkezett. Isten országában az ajtó mindig nyitva áll, így olyan ez a hely, mintha annak földi képe lenne. Olyan, mint az Egyház, amit magyarul Anyaszentegyháznak hívunk, s amely a legtöbb nyelvben nőnemű – ahogyan azt Ferenc pápa oly sokszor hangsúlyozza. De a szívünkig hatoló kép eszünkbe juttatja XVI. Benedek szavait is: „A mennyország számunkra már nem egy nagyon távoli és ismeretlen hely (...) A mennyben van egy édesanyánk. Az ég nyitva áll, a mennyországnak szíve van.” (Nagyboldogasszony ünnepén elhangzott homília, Castel Gandolfo, 2005). Igen, azért

KÜLSŐ HELYSZÍNEK FATIMÁBAN

Ha kicsit eltávolodunk Szent Irén völgyétől, további olyan helyek várnak ránk, amelyek hozzájárulnak Fatima titkának feltárulkozásához. Ilyen például a pásztorgyermekek otthona (Aljustrel) vagy a Magyar Kálvária.

MAGYAR KERESZTÚT – PÁSZTOROK ÚTJA

A világ különböző pontjain járva mindig jólesik megismerni egy-egy magyar emlék(hely)et, rácsodálkozni egy-egy újabb magyar vonatkozású érdekességre. Ha Fatima térképét böngésszük, nem kell nagy nyelvtudás ahhoz, hogy megdöbbenjen a szívünk, amikor azt olvassuk: Calvário Húngaro. A keresztút megtalálása sem jelent különösebb kihívást: a Jelenések kápolnájától egy kényelmes tízperces sétatávolságra kezdődik Aljustrel városrész irányában, a város déli körforgalmától. Természetesen a körforgalom középpontjában található nagy méretű szoboregyüttes megformálása, illetve a keresztút nyomvonalának meghatározása sem a véletlen műve volt. A szobor a három pásztorgyermeket jeleníti meg, akik éppen bárányaikat mennek legeltetni. A keresztút nyomvonalán tartottak otthonukból Szent Irén völgyébe, ezért is hívják ezt a gyalogutat Pásztorok útjának (Via-sacra – Caminho dos Pastorinhos).

A keresztút elejéhez közeledve megdöbben a szívünk. A közvetkező feliratot olvashatjuk magyar nyelven az útjelző táblán: KERESZTÚT – Mindszenty bíborosról elnevezett magyar kálvária. És ha továbbmegyünk pár lépést, még az első stáció előtt,

P. LUIS KONDOR:
KONDOR LAJOS ATYA SVD.

FATIMA APOSTOLAI

Fatima történetéhez a kis látnokokon kívül sokan mások is hozzájárultak: családtagok, papok, püspökök, pápák. Közülük most két személyt emelünk ki és mutatunk be, akik munkájuk, szolgálatuk révén túlzás nélkül Fatima apostolainak tekinthetők.

MANUEL NUNES FORMIGÃO

Isten szolgája, tiszteletreméltó Manuel Nunes Formigão (Tomar, 1883. január 1. – Fatima, 1958. január 30.) portugál katolikus pap és újságíró. Ő volt az, aki „felhelyezte Fatimát az Egyház térképére”. A korabeli sajtóban gyakran „Fatima apostolaként” emlegették vagy „a negyedik kis pásztorként”. Az újságokban Viscount de Montelo álnéven publikált.

1917-ben őt bízta meg José Alves Correia da Silva, a Leiriai Egyházmegye főpásztora, hogy a három fatimai pásztorgyermeket megkeresse, lefolytassa az egyházi eljárást, és javaslatot tegyen a jelenések hitelességének megállapítására. Így ő volt az egyik első és leghitelesebb tanú, aki teológusként közvetlen kapcsolatba került a fatimai jelenésekkel és a látnokokkal. 1921-ben ő készítette a fatimai jelenésekről szóló első részletesebb egyházi összefoglalót, és egyházmegyei engedéllyel közzé is tette.

◀ Kondor Lajos verbita szerzetes szobra Fatimában,
a róla elnevezett téren